PD-113 CV-19

M.A. Sanskrit (First Semester)

Examination, Dec.-2020

Paper-

Name/Title of Paper- Kavya [Maximum Marks : 80

Time : Three Hours] [Minimum Pass Marks : 29

नोट :दोनों खण्डों से निर्देशानुसार उत्तर दीजिए। प्रश्नों के अंक उनके दाहिनी ओर अंकित हैं।

Note : Answer from both the Sections as directed. The figures in the right-hand margin indicate marks.

खण्ड / Section-A

1. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः :– 1x10=10

क. मेघदूतस्य प्रधान रसः किंमस्ति?

ख. मेघदूते यक्षस्य शापावधि किमासीत्?

ग. मेघदूतम् कति भागेषु विभक्तः?

घ. मेघदूते यक्षस्य किं नाम?

ङ. चारूदत्तस्य पुत्रस्य नाम कः आसीत्?

च. मृच्छकटिके प्रथमङ्क.स्य नाम किमस्ति?

छ. मृच्छकटिकस्य रचनाकारः कः?

ज. नलः कस्य राजयस्य नृपः आसीत्?

झ. नैषधे प्रधान रसः किमस्ति?

ञ. नलस्य समीपे हंसस्य करूणविलापः कस्मिन् सर्गे वर्णितः?

2. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः :– 2x5=10

क. याच्ञामोधा वरमधिगुणे नाधमा लब्धकामा सप्रसंग व्याख्या कियताम्।

ख. यक्षविषये षंचवाक्यानि लिख्यताम्।

ग. स्त्रियोहि नाम खल्वेता निसर्गादेव पण्डिताः। इति व्याख्येयम्।

घ. वसन्तसेनायाः संक्षिप्त परिचयो देयः।

ङ. नलस्य संक्षिप्त परिचयो देयः।

खण्ड / Section-B

12X5=60

सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः–

3. अधस्तनेषु कावपि द्वौ श्लोकौ व्याख्येयौः

क. त्वामासार–प्रशमित–वनोप्लवं साधुमूर्ध्ना
वक्ष्यत्यध्वश्रमपरिगतं सानुमानाम्रकूटः।
न क्षुडोडपि प्रथमसुकृतापेक्षया संश्रयाय
प्राप्ते मित्रे भवत विमुखः किं पुनर्यस्तथोच्चैः।।

ख. मन्दं मन्दं नुदति पवनश्चानुकूलो यथात्वां
वामश्चायं नदति मधुरं चातकस्ते सगन्धः।
गर्भाधानक्षणपरिचयान्निनमाबद्ध–मालाः
सेविष्यन्ते नयनसुभगं खेभवन्तं बलाकाः।।

ग. धूमज्योतिः सलिलमरूतों सन्निपातः क्वमेघः?
सन्देशार्थाः क्व पटुकरणैः प्राणिभिः प्रापणीयाः?
इत्यौत्सुक्यादपरिगणयन् गुहयकस्तं ययाचे
कामार्ता हि प्रकृति कृपणाश्चेना–चेतनेषु।।

4. मेघदूतानुसारं मेघमार्गं वर्णयताम्

अथवा

उपमा कालिदास्य प्रकाश्यताम्

5. कयोश्चिद् द्वयोः पद्ययोः ससन्दर्भ व्याख्या कार्याः

क. सुखं हि दःखान्यनुभूय शोभते
धनान्धकारेष्विव दीपदर्शनम्।
सुखात्तु यो याति नरो दरिद्रतां
धृतः शरीरेण मृतः स जीवति।।

ख. अन्धस्य दृष्टिरिव पुष्टि रिवातुरस्य
मूर्खस्य बुद्धिखि सिद्धिरिवालसस्य।
स्वल्पस्मृतेर्व्यसनिनः परमेव विद्या।
त्वां प्राप्त सा रतिरिवारिजने प्रनष्टा।।

ग. सत्कारधनः खलु सज्जनः
कस्य न भवति चलाचलं धनम्।
यः पूजयितुमपि न जानाति
स पूजाविशेषमपि जानाति।।

6. चारूदत्तस्य चारित्रिकं वैशिष्ट्यं प्रतिपादद्यताम्

अथवा

महाकवि शूद्रकस्य परिचयं दत्वा मृच्छकटिकस्य नामकरणाभिप्रायं विवेच्यताम्।

7. अधोलिखितेषु कवपि द्वयं साध्यु व्याख्यताम्:

क. अमुष्यविद्यारसनाग्रनर्तकी
त्रयीव नीताङ्ग.गुणेन विस्तरम्।
अगाहताष्टादशतां जिगीषया
नवद्वयद्वीपपृथग्जयश्रियाम्।।

ख. सितांशुवर्णेवियति स्म तद्‌गुणै–
र्महासिवेम्नरूसहकृत्वरी बहुम्।
दिगङ्ग.नाभरणं रणाङ्ग.णे
यशःपटं तदभटचातुरी तुरी।।

ग. स्वकेलिलेशस्मित निर्जितेन्दुनो
निजांशदृक्तर्जितपद्रमसम्पदः।
अवद्वयीजित्वर सुन्दरान्तरे न
तन्मुखस्य प्रतिमा चराचरे।।